

Gminny System Opieki nad Dzieckiem i Rodziną w Gminie Miedźna

We współczesnych warunkach społeczno- gospodarczych rodzina ulega daleko idącym przekształceniom. Zmieniają się jej podstawy społeczno- ekonomiczne, zmienia się treść życia rodzinnego, jej funkcje oraz struktura społeczna. Dokonujące się przemiany społeczno- ekonomiczne nadały nowy sens czynnikom warunkującym życie polskich rodzin. Pojawiły się problemy, których współczesna rodzina nie jest w stanie samodzielnie pokonać.

Podstawą pomocy społecznej powinno być wsparcie w procesie prawidłowego budowania relacji w rodzinie oraz prawidłowego wypełniania ról społecznych jej członków.

Zintegrowane działania pomocowe na rzecz rodziny powinny zapobiegać sytuacjom trudnym, marginalizacji i wykluczeniu rodziny. Powinny służyć edukacji, odbudowie i podtrzymywaniu zdolności do uczestniczenia osób i rodzin w życiu społecznym.

W trakcie pracy z rodzinami zamieszkującymi teren gminy Miedźna został odnotowany fakt, że nadal największym problemem rodzin jest bezrobocie i pomimo, że rynek pracy zaczął przyjmować nowych pracowników, to z uwagi na niezaradność, a czasem niechęć wzięcia odpowiedzialności za swój los i swojej rodziny, z przeświadczeniem, że pracy nie ma, bezrobocie jest czynnikiem, który zmusza rodziny do korzystania z pomocy społecznej. Następnym problemem są trudności w rodzinach wielodzietnych i niepełnych, ich bezradność w radzeniu sobie z kłopotami finansowymi, rodzinnymi, wychowawczymi.

Jeśli chodzi o problem bezrobocia wśród rodzin, to przeciwdziałanie temu zjawisku jest sprawą priorytetową gminy, a sprawą Ośrodka Pomocy Społecznej minimalizowanie jego skutków, wprowadzanie aktywizacji zawodowej poprzez programy unijne oraz ciągle mobilizowanie do przezwyciężania trudności własnymi siłami.

Natomiast rodziny niepełne i wielodzietne oraz te, które są niezaradne otrzymują pomoc w formie pieniężnej, poradnictwa, pracy socjalnej. Zaczyna się dostrzegać coraz większe zainteresowanie pomocą psychologiczno- pedagogiczną dla rodziców i dzieci.

Pomoc gminy Miedźna dla rodzin zagrożonych dysfunkcjami polega na przeciwdziałaniu biedzie i bezrobociu, wyprowadzaniu rodzin z trudnej sytuacji życiowej i zapobieganie ich marginalizacji. To wszystko jednak przy udziale własnym rodzin korzystających z pomocy społecznej.

Problemy rodzin widziane w środowisku lokalnym stwarzają konieczność tworzenia programów profilaktyki pomocy dziecku i rodzinie. Dla gminy jest to zadanie własne o charakterze obowiązkowym.

Analiza strategii rozwiązywania problemów społecznych gminy na lata 2005- 2010 i analiza działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Miedźnej z siedzibą w Woli w latach 1995-2007 jednoznacznie wskazuje, że dominującymi problemami w rodzinach jest bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, potrzeba ochrony macierzyństwa, bezradność w rodzinach niepełnych i wielodzietnych, alkoholizm.

Powody przyznawania pomocy na przestrzeni lat 1995- 2007

Powody przyznania pomocy	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
	Liczba rodzin												
Ubóstwo		310	267	277	171	215	245	279	270	194	220	231	92
Sieroctwo		15	15	15	15	15	14	15	14	13	12	11	
Bezdomność		1	1	2	11	11	6	11	9	8	4	2	6
Potrzeba ochrony macierzyństwa	133	49	52	44	48	48	51	72	71	61	76	79	105
w tym: wielodzietność										41	34	31	26
Bezrobocie	125	107	105	134	141	146	159	186	184	198	215	264	240
Niepełnosprawność	58	78	78	65	59	51	69	52	50	61	64	67	113
Długotrwała lub ciężka choroba	110	85	83	89	88	75	77	65	67	54	61	81	120
Bezradność w rodzinach niepełnych	58	92	92	74	88	92	92	89	86	63	60	51	85
wielodzietnych	110	101	100	68	69	60	85	127	122	110	99	65	57
Przemoc w rodzinie										2	3	2	4
Alkoholizm	18	25	19	18	11	14	17	18	19	31	27	19	18
Narkomania													1
Po opuszczeniu zakładu karnego	8	6	12	5	3		1	2	3		2		6
Zdarzenie losowe		3	3							3		3	3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Miedźnej. Pusta kratka oznacza, że w sprawozdawczości w danym roku nie był ujmowany ten problem, bądź go w ogóle nie było. Kolorem czerwonym zaznaczono największą ilość rodzin z danym problemem, a zielonym najmniejszą.

W gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych widzimy, że najważniejszymi celami w pracy z rodzinami jest:

- stworzenie warunków do umożliwienia rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne możliwości i uprawnienia,
- identyfikowanie przyczyn i czynników powodujących korzystanie z pomocy społecznej,
- pomoc osobom i rodzinom zagrożonych dysfunkcjami,
- rozszerzenie ofert usług na rzecz ludzi starszych,
- pomoc osobom niepełnosprawnym, ze szczególnym uwzględnieniem osób z zaburzeniami psychicznymi,
- zapewnienie środków finansowych na realizację zadań z pomocy społecznej.

Jednym z celów operacyjnych strategii jest pomoc osobom i rodzinom zagrożonym dysfunkcją, zwiększenie ich aktywności własnej, zaangażowanie w działania samopomocowe, korzystanie z pomocy psychologa czy pedagoga, przy współpracy z pracownikiem socjalnym, dzielnicowym.

Nadrzędnym celem niniejszego programu jest budowa lokalnego systemu wsparcia nad dzieckiem i rodziną, a w ostatecznym efekcie stworzenie systemu, w warunkach których rodzina będzie mogła liczyć na pomoc i wsparcie wielozakresowe i zintegrowane. System wsparcia musi mieć charakter lokalny.

Głównym problemem rodzin jest nadal bezrobocie, które może doprowadzić do różnorodnych problemów rodzinnych, z patologiami i dysfunkcjami włącznie (przestępczość, przemoc, nałogi). Wobec różnorodności problemów rodzina nie może pozostawać bez wsparcia i pomocy z zewnątrz.

Środowisko rodzinne jest najważniejszym środowiskiem wychowawczym dziecka. Patologie, bezrobocie mogą przyczyniać się do powstawania wielu sytuacji konfliktowych, których skutki najbardziej w swej istocie dotyczą dzieci. Bywa, że dom rodzinny jest miejscem

przemocy, negatywnych wzorców, napięć, lęków, upokorzeń, frustracji. Dzieciństwo przestaje być beztroskie. Staje się trudne, bolesne, krzywdzące.

Gdy bezpieczeństwo dziecka jest zagrożone należy zabrać je z rodziny i umieścić w placówce opiekuńczo- wychowawczej, co jest oczywiście rozwiązaniem ostatecznym.

Należy zatem stworzyć taki system, aby nie dopuścić do takich sytuacji. Oznacza to stworzenie takiego systemu wsparcia dla rodzin i dzieci, aby problemy można było rozwiązywać na etapie, gdy one się pojawiają.

System opieki nad dzieckiem i rodziną oparty winien być na następujących podstawach:

- pomoc powinna być wczesna i mieć charakter profilaktyczny;
- diagnoza -(np. pedagog szkolny, wychowawca, pracownik socjalny),
- nawiązywanie kontaktu (wymiana informacji)
- programy psychoedukacyjne w szkołach
- praca socjalna;
- interwencja kryzysowa
- klub integracji społecznej zapobiegający marginalizacji i wykluczeniu;
- grupy wsparcia dla rodziców; osób uzależnionych;
- terapia rodzinna, małżeńska (spotkania z psychologiem, terapeutą), konsultacje wychowawcze- wzrost umiejętności wychowawczych;
- świetlice socjoterapeutyczne dla dzieci,
- mieszkanie interwencji kryzysowej na terenie gminy
- zaangażowana i wykwalifikowana kadra pomocowa

Cele pracy z rodziną:

1. Pomoc w rozwiązywaniu życiowych problemów rodziny.
2. Pomoc w konstruktywnym rozwiązywaniu konfliktów i kryzysów w rodzinie.
3. Wspieranie integracji rodziny, wspieranie więzi uczuciowych w rodzinie.
4. Neutralizowanie patogenicznego oddziaływania rodziny na dzieci.
5. Odbudowywanie funkcji opiekuńczych i wychowawczych rodziny wobec dzieci.
6. Pomoc w integracji rodziny z jej otoczeniem społecznym.
7. Zapewnienie opieki dzieciom poza domem w ramach świetlicy socjoterapeutycznej.
8. Uczestniczenie w spotkaniach Klubu Integracji Społecznej.

Założenia pracy z rodziną w ramach działalności Ośrodka Pomocy Społecznej.

1. Praca socjalna z rodziną naturalną jest pierwszą i najważniejszą formą przeciwdziałania patologii dziecka, w związku z czym, potrzebna jest wczesna diagnoza. W tym celu należy współpracować z wszystkimi instytucjami, placówkami.
2. W pracy z rodziną należy koncentrować się na poprawie funkcjonowania całej rodziny, a nie tylko na poprawie postępowania samych dorosłych lub samych dzieci.
3. W pracy z rodziną należy utrzymywać kontakty stałe regularne ze wszystkimi jej członkami, a nie tylko najbardziej umotywowanymi do zmian.
4. Praca z rodziną wymaga całkowitej bezstronności wobec poszczególnych jej członków. Z rodziną należy pracować zespołowo, ponieważ zmniejsza to ryzyko patrzenia na nią poprzez pryzmat własnych subiektywnych ocen i norm oraz

nieświadomych urazów i uprzedzeń. Dlatego też ważne są systematyczne spotkania zespołu interdyscyplinarnego interdyscyplinarnego, w skład którego wchodzi: pedagodzy, kuratorzy, dzielnicowi, pracownicy socjalni.

5. Efektywna praca z rodziną musi być stała, regularna i intensywna oraz dotyczyć ważnych jej problemów, a rodzina musi być gotowa na rozważanie ich i chęć zmian.
6. Z uwagi na to, że większość tak zwanych rodzin patologicznych nie jest umotywowana do żadnych istotnych zmian (nie wiedzą, że są one możliwe i mogą od nich samych zależeć) należy aktywnie podejmować kontakty z tymi rodzinami.
7. W pracy z rodziną nie umotywowaną i nie ufną należy zaczynać od pomocy we wszystkich codziennych problemach, zaczynając od zabezpieczenia finansowego, a kończąc na pracy socjalnej.
8. Pomagając rodzinie w jej problemach życiowych warto unikać wyręczania jej, ponieważ to niepotrzebnie ją uzależnia i rodzi tylko roszczenia.
9. Jeżeli w rodzinie dzieją się rzeczy przerażające, są tam bardzo silne więzi emocjonalne. Często są one bardzo partnerskie, podobne raczej do więzi między rodzeństwem, niż między dziećmi a ich rodzicami. Zerwanie tych więzi może spowodować olbrzymi dramat i utratę sensu życia.
Dlatego też trzeba wykorzystać wszystkie możliwości, aby rodzina była razem i wyszła z sytuacji kryzysowej.

Zasoby instytucjonalne gminy i powiatu świadczące pomoc dziecku i rodzinie

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii
- Szkoły i inne placówki oświatowe
- Posterunek Policji w Woli
- Komenda Powiatowa Policji w Pszczynie
- Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Pszczynie
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pszczynie
- Sąd Rejonowy w Pszczynie
- Kuratorzy zawodowi i społeczni
- Prokuratura Rejonowa w Pszczynie

Cele programu:

Cel główny: zorganizowanie kompleksowego sprawnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną o zasięgu lokalnym w Gminie Miedźna

Cele szczegółowe:

1. Wspieranie rodziny w kontaktach z innymi instytucjami, organizacjami pozarządowymi i innymi działającymi na rzecz dziecka i rodziny.
2. Udzielanie wsparcia i pomocy rodzinie, w tym będącej w sytuacji kryzysowej.
3. Pomoc rodzinom dysfunkcyjnym, z problemami opiekuńczo- wychowawczymi i dotkniętymi zjawiskiem przemocy.

Kierunki działań, zadania i oczekiwane efekty

Wspieranie rodziny w kontaktach z innymi instytucjami organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz dziecka i rodziny.

Zadania:

1. Rozpowszechnianie informacji o instytucjach, placówkach, organizacjach pozarządowych innych działających na rzecz dziecka i rodziny.
2. Prowadzenie działań profilaktycznych mających na celu zapobieganie niepowodzeniom rodzinnym .
3. Prowadzenie działalności w ramach pracy socjalnej, zmierzającej do podnoszenia wiedzy z zakresu problemów społecznych, zapobieganie zjawisku sieroctwa społecznego, osamotnienia i odrzucenia dzieci, uzależnienia i przemocy, wykluczeniu społecznemu.
4. Udzielanie porad rodzicom w rozwiązywaniu problemów opiekuńczo – wychowawczych, umożliwienie kontaktu z psychologiem.
5. Budowanie sieci współpracy z podmiotami działającymi na rzecz dziecka i rodziny.

Oczekiwane efekty:

1. Stworzenie ogólnodostępnej bazy informacji o instytucjach, placówkach i organizacjach pozarządowych działających na rzecz dziecka i rodziny.
2. Wzrost świadomości społecznej w zakresie możliwości uzyskania wsparcia i pomocy ze strony instytucji i organizacji pozarządowych na terenie powiatu i gminy.
3. Stworzenie zintegrowanej sieci współpracy wszystkich podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny.

Udzielanie wsparcia i pomocy rodzinie, w tym rodzinie będącej w sytuacji kryzysowej

Zadania:

1. Wspieranie rodzin, udzielanie ustawowej pomocy, w tym ze szczególnym uwzględnieniem pracy socjalnej.
2. Wspieranie rodzin we wzmacnianiu i odzyskaniu zdolności do prawidłowego funkcjonowania poprzez:
  - a) pracę socjalną;
  - b) poradnictwo rodzinne;
  - c) poradnictwo prawne;
  - d) pobudzanie społecznej aktywności i inspirowanie do działań samopomocowych; współpraca z sołtysami, radami osiedla, parafiami.

Oczekiwane rezultaty:

1. Pomoc rodzinie w rozwiązaniu problemów wynikających z sytuacji kryzysowej.
2. Doprowadzenie do stanu, w którym rodzina, własnymi środkami, poprzez uruchomienie własnych możliwości i własnego potencjału, sam wyjdzie z trudnej sytuacji.

3. Zapewnienie dziecku dostosowanych do wieku, potrzeb i możliwości oddziaływań opiekuńczych, wychowawczych, dydaktycznych lub socjalizacyjnych poprzez udział w zajęciach świetlicy socjoterapeutycznej.
4. Zapewnienie schronienia w mieszkaniu interwencji kryzysowej na terenie gminy.

Pomoc rodzinom dysfunkcyjnym, z problemami opiekuńczo- wychowawczymi i dotkniętym przemocą domową, zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Zadania:

1. Stworzenie na terenie Woli świetlicy socjoterapeutycznej, z wykorzystaniem funduszy unijnych.
2. Monitorowanie środowisk zagrożonych trudnymi sytuacjami życiowymi.
3. Skoordynowana i kompleksowa pomoc ze strony wszystkich instytucji i organizacji działających na rzecz dziecka i rodziny- systematyczne spotkania zespołu interdyscyplinarnego, w skład którego wchodzi: pracownik socjalny, pedagog, dzielnicowy, kurator, terapeuta.
4. Zapewnienie specjalistycznego poradnictwa rodzinnego, w ramach działalności Klubu Integracji Społecznej i Punktu Konsultacyjnego do Spraw Leczenia Uzależnień i Przeciwdziałaniu Przemocy w Rodzinie, w tym:
  - a) terapii indywidualnej;
  - b) terapii grupowej;
  - c) terapii rodzinnej;
  - d) pomoc w tworzeniu grup samopomocowych i wsparcia.
5. Podejmowanie działań w kierunku reintegracji rodzin i zapewnienie dziecku optymalnej formy opieki.
6. Zapewnienie miejsca schronienia dla osób doświadczających przemocy .
7. Współpraca ze szkołami w zakresie rozwiązywania problemów dzieci:
  - a) opracowanie w ramach zajęć świetlicy socjoterapeutycznej oferty zagospodarowania czasu wolnego, skierowanej do dzieci i młodzieży
  - b) zorganizowanie grup samopomocowych skierowanych do uczniów mających trudności w nauce
  - c) zorganizowanie grupy wsparcia dla rodziców, którzy nie radzą sobie z problemami wychowawczymi i uzależnieniami dzieci.
  - d) Dofinansowanie do półkolonii, kolonii i obozów dla dzieci.

Oczekiwane efekty:

1. Zapewnienie należytej opieki dzieciom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej.
2. Poprawa funkcjonowania rodziny dysfunkcyjnej w wypełnianiu swoich zadań w stopniu umożliwiającym dobre przygotowanie dzieci do pełnienia ról społecznych.
3. Ograniczenie pobytu dziecka poza rodziną naturalną.
4. Zapobieganie niedostosowaniu społecznemu, przestępczości i uzależnieniom wśród dzieci i młodzieży.
5. Ograniczenie zjawiska uzależnienia od pomocy i powielania wzorców patologii poprzez aktywizowanie rodziny do podejmowania zadań zmierzających ,do reintegracji.
6. Rozwój zainteresowań i uzdolnień dzieci biorących udział w zajęciach świetlicy socjoterapeutycznej.
7. Wzrost poczucia bezpieczeństwa osób zagrożonych przemocą.

Zakończenie

Ludzkie społeczeństwa nie mogą wyzbyć się odpowiedzialności za los należących do nich jednostek- tej prawdy moralnej nie kwestionuje żadna ze współczesnych ideologii. Instytucje społeczne, służą nam do praktycznej realizacji postulatu publicznej opiekuńczości. Takim właśnie celem kierują się Ośrodki Pomocy Społecznej.

Gdy mówimy o rodzinie jako instytucji społecznej, zawsze mamy na myśli jej formalne ustanowienie i funkcjonowanie według określonych norm społecznych w ramach danego systemu społecznej kontroli. Charakterystyczne są dla niej cechy małej grupy nieformalnej, a mianowicie: bliskość przestrzenna, mała liczba członków, nieformalne wzory kontroli oraz nieformalne stosunki łączące członków grupy, przybierające charakter w pełni osobowy.

Dla realizacji celów zawartych w lokalnym systemie opieki nad dzieckiem i rodziną niezbędne są warunki finansowe oraz zaangażowanie osób, a także zmiana mentalności społeczeństwa. Od sięgania po pomoc, do samodzielnego pokonywania trudności przez rodziny. Niezbędne są jednak narzędzia, takie jak choćby lokal interwencji kryzysowej, świetlica socjoterapeutyczna oraz ogólna dostępność do instytucji pomocowych, psychologów, pedagogów, specjalistów, którzy byliby dostępni w jednym miejscu, dla każdego, kto pomocy potrzebuje. Instytucje działałyby na zasadzie partnerstwa i wzajemnego zaufania.

Lokalny system pomocy dziecku i rodzinie stworzy możliwości większej i efektywniejszej współpracy wszystkich, którzy są odpowiedzialni za pomoc, umożliwi wdrażanie nowych rozwiązań pomocowych, rozwinię poradnictwo i odpowiedzialność społeczności lokalnej za losy swoich rodzin.

